

FIȘA DISCIPLINEI

1. Date despre program

1.1 Instituția de învățământ superior	UNIVERSITATEA TEHNICĂ DIN CLUJ-NAPOCA, CENTRUL UNIVERSITAR NORD BAIA MARE
1.2 Facultatea	LITERE
1.3 Departamentul	ȘTIINȚE SOCIO-UMANE, TEOLOGIE, ARTE
1.4 Domeniul de studii	TEOLOGIE
1.5 Ciclul de studii	LICENȚĂ
1.6 Programul de studii / Calificarea	TEOLOGIE ORTODOXĂ PASTORALĂ
1.7 Forma de învățământ	IF – învățământ cu frecvență
1.8 Codul disciplinei	24.00

2. Date despre disciplină

2.1 Denumirea disciplinei	ISTORIA BISERICII ORTODOXE ROMÂNE 3				
2.2 Titularul de curs	Pr. lect. univ. dr. Claudiu POP claudiupop.bm@gmail.com				
2.3 Titularul activităților de seminar / laborator / proiect	Pr. asist. univ. dr. Marius Ioan SABOU mariussioan@yahoo.com				
2.4 Anul de studiu	II	2.5 Semestrul	1	2.6 Tipul de evaluare	E
2.7 Regimul disciplinei	Categoría formativă				DS
	Opționalitate				DO

3. Timpul total estimat

3.1 Număr de ore pe săptămână	3	din care:	3.2 Curs	2	3.3 Seminar	1	3.3 Laborator	-	3.3 Proiect	-
3.4 Număr de ore pe semestru	42	din care:	3.5 Curs	28	3.6 Seminar	14	3.6 Laborator	-	3.6 Proiect	-
3.7 Distribuția fondului de timp (ore pe semestru) pentru:										
(a) Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe										20
(b) Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platforme electronice de specialitate și pe teren										20
(c) Pregătire seminarii / laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri										10
(d) Tutoriat										4
(e) Examinări										4
(f) Alte activități:										0
3.8 Total ore studiu individual (suma (3.7(a)...3.7(f)))						58				
3.9 Total ore pe semestru (3.4+3.8)						100				
3.10 Numărul de credite						4				

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1 de curriculum	• Nu sunt
4.2 de competențe	• Nu sunt

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	• Sală dotată cu tehnică de calcul, proiector, ecran.
5.2. de desfășurare a seminarului / laboratorului / proiectului	• Sală dotată cu tehnică de calcul.

6. Competențele specifice acumulate

Competențe profesionale	Cunoașterea și înțelegerea evoluției Bisericii Ortodoxe Române - dobândirea deprinderii de a analiza și interpreta datele referitoare la istoria Bisericii Ortodoxe Române și la istoria națională; - dezvoltarea unei atitudini critice, selective și sistematice față de informația istorică; - înțelegerea genetică a faptului istoric, în geneza și evoluția acestuia; - surprinderea rațiunilor profunde, uneori chiar providențiale, ale unor momente „cheie” din intervalul studiat; - facilitarea înțelegerii altor cursuri, în special din domeniul studiilor istorice, acolo unde se presupune interdisciplinaritatea.
Competențe transversale	Aplicarea regulilor de cercetare a evenimentelor istorice, a unor atitudini responsabile față de domeniul didactic-științific, pentru valorificarea creativă a propriului potențial, cu respectarea principiilor și a normelor de etică profesională.

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor specifice acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	În predarea acestei discipline, se urmărește informarea obiectivă asupra trecutului Bisericii Ortodoxe Române, ca bază profesională adecvată, prin: 1. Definirea Istoriei Bisericii Ortodoxe Române în contextul istoriografiei generale actuale și al celorlalte discipline istorice teologice; 2. Cunoașterea istoriei Bisericii Ortodoxe Române pentru a putea răspunde la provocările lumii actuale, în special în contextul interconfesional din interiorul României și în cel internațional din sud-estul Europei; 3. Formarea și dezvoltarea conștiinței istorice în spiritul dialogului și al dragostei creștine.
7.2 Obiectivele specifice	1. Precizarea specificului și a contribuției disciplinei Istoria Bisericii Ortodoxe Române în cadrul general al studiului teologiei ortodoxe; 2. Definirea raportului dintre uman și divin în istoria Bisericii românești; 3. Evidențierea raportului dintre tradiție și înnoire în istoria Bisericii românești; 4. Precizarea liniilor de demarcație între istoriografia laică și cea religioasă; 5. Identificarea marilor direcții ale gândirii teologiei creștine; 6. Cunoașterea evoluției evenimentelor majore din viața Bisericii românești în raportul lor de la cauză la efect; 7. Evidențierea rolului formator al unor personalități istorice motivate din credința lor creștină în istoria României; 8. Însușirea unei cunoașteri cât mai obiective a deciziilor unor instanțe bisericești din trecut, valabile și astăzi; 9. Formarea unei conștiințe istorice ca bază de dialog între diferite tradiții culturale sau religioase; 10. Însușirea cunoștințelor necesare pentru orientarea corectă în domeniul istoriografiei ecclesiastice actuale. 11. Descrierea conceptelor, metodelor și domeniilor de cercetare specifice teologiei istorice; 12. Identificarea celor mai importante evenimente și personalități care au marcat evoluția istorică a BOR și a culturii românești;

13. Evaluarea corectă și critică a datelor istorice și sesizarea dinamicii evenimentelor.

8. Conținuturi

8.1 Curs	Nr. ore	Metode de predare	Observații
1. Contextul politic internațional. Războaiele ruso-austro-turce. Imigrația sârbilor în Banat. Privilegiile ilirice și înființarea Mitropoliei de Carloviț.	2	<ul style="list-style-type: none"> • Procedeele de bază folosite în predarea temelor disciplinei I.B.O.R sunt prelegerile însoțite de explicații precum și fixarea cunoștințelor prin seminarii. Se va pune la dispoziția studenților un curs litografiat la sfârșitul căruia se găsește și o listă bibliografică selectivă. La nevoie se va folosi și video-proiectorul. 	
2. Dezbinarea bisericească a românilor din Transilvania din anii 1698-1701.	2		
3. Biserica unită după Atanasie Anghel. Episcopul Inochentie Micu și urmașii lui.	2		
4. Lupta pentru apărarea Ortodoxiei în Transilvania. Generalul Buccow, adevărat creator al Bisericii unite. Biserica Ortodoxă după 1761. Episcopii sârbi de la Sibiu.	2		
5. Viața bisericească în Banat. Episcopia Aradului. Viața bisericească în Bihor și Maramureș.	2		
6. Mitropolia Țării Românești (Ungrovlahiei) în secolul XVIII în contextul regimului fanariot.	2		
7. Episcopia Râmnicului în secolul XVIII. Desăvârșirea românizării cultului Bisericii românești.	2		
8. Mitropolia Moldovei în secolul XVIII în contextul regimului fanariot.	2		
9. Mănăstirile și viața monahală. Sf. Paisie Velicicovschi. Literatura teologică.	2		
10. Legături cu alte Biserici ortodoxe. Românii (vlahii) din Balcani.	2		
11. Contextul politico-bisericesc din prima jumătate a secolului XIX în Sud-estul Europei. Regulamentele Organice și viața bisericească.	2		
12. Mitropolia Moldovei. Mitropolitul Veniamin Costachi.	2		
13. Mitropolia Țării Românești în prima jumătate a secolului XIX. Rolul duhovnicesc al mănăstirii de la Cernica (Starețul Gheorghe și Sf. Calinic de la Cernica).	2		
14. Biserica din Transilvania. Episcopul Vasile Moga. Viața bisericească din Arad și Banat. Lupta de emancipare a credincioșilor români din Mitropolia de Carloviț.	2		
Total ore:	28		

Bibliografie:

1. MIRCEA PĂCURARIU, *Uniația în Transilvania în trecut și azi*, Sibiu, 1994;
2. SILVIU DRAGOMIR, *Istoria dezrobirii religioase a românilor*, 2 vol, Sibiu, 1920 și 1930;
3. Idem, *Românii din Transilvania și unirea cu Biserica Romei. Documente apocrife privitoare la începuturile unirii cu catolicismul roman (1697-1701)*, Buc., 1963;
4. ȘTEFAN LUPȘA, *Biserica ardeleană și „unirea” în anii 1697-1701*, Buc., 1949;
5. Idem, *„Unirea” ardeleană în 1701, după întoarcerea lui Atanasie din Viena*, în „Anuarul XXV (VII) al Institutului Teologic Universitar Sibiu”, 1948-1949, p.3-32.

6. IOAN LUPAȘ, *Dezbinarea bisericească a românilor ardeleni în lumina documentelor din întâia jumătate a veacului al XVIII-lea*, în „Studii, conferințe și comunicări istorice”, vol. I, București, p.231-267;
7. Idem, *Istoria bisericească a românilor ardeleni*, Sibiu, 1918;
8. Idem, *Doisprezece pețitori ai Episcopiei transilvane vacante de la 1796-1810*, în „Studii, conferințe și comunicări istorice”, vol. I, Editura Casa Școalelor, București, 1927;
9. MIHAI SĂȘĂUJAN, *Habsburgii și Biserica Ortodoxă din Imperiul austriac (1740 –1761). Documente*, Cluj - Napoca, 2003;
10. Idem, *Biserică, națiune și putere de stat (secolele XVIII - XX). Contribuții documentare la Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, București, 2013;
11. IOAN F. STĂNCULESCU, *Reforme, rânduieli și stări bisericești în epoca fanariotă*, în „Biserica Ortodoxă Română”, an. LXXXIV, 1963, nr. 5-6, p. 522-545;
12. ALEXANDRU CIUREA, *Câteva aspecte esențiale ale regimului turco-fanariot în Istoria Bisericii Ortodoxe din România*, în „Biserica Ortodoxă Română”, an. 89, 1971, nr. 7-8, p. 838-843;
13. Idem, *Figuri de ierarhi moldoveni: Leon Gheucă*, Chișinău, 1942;
14. Idem, *Figuri de ierarhi moldoveni:Iacob Stamati (1749-1803)*, Iași, 1946; 7 Anexa 4;
15. NICOLAE DOBRESCU, *Istoria Bisericii Române din Oltenia în timpul ocupațiunii austriece (1716-1739). Cu 220 acte și fragmente inedite culese din arhivele din Viena*, București, 1906;
16. NICULAE ȘERBĂNESCU, *Episcopii Râmnicului*, în „Mitropolia Olteniei”, an. 16, 1964, nr. 3-4, p. 171-212;
17. MIHAI MANOLACHE, *Biserica din Țara Românească în timpul domnitorului Alexandru Ipsilanti. 1774-1782*, în „Biserica Ortodoxă Română”, an. 84, 1966, nr. 7-8, p. 808-835;
18. AUREL SACERDOȚEANU, *Tipografia Episcopiei Râmnicului. 1705-1825*, în „Mitropolia Olteniei”, an. 12, 1960, nr. 5-6, p. 291-349;
19. PAUL BRUSANOWSKI, *Situația juridică și dotația Bisericii Ortodoxe din Ardeal între 1761-1810. Fondul Sidoxial. Asemănări și deosebiri față de celelalte confesiuni din Monarhia habsburgică*, în „Revista Teologică”, XVII (89), ianuarie-martie 2007, p. 123-163;
20. Idem, *Situația politică, socială și bisericească a Principatelor Române la sfârșitul secolului al XVIII-lea, în viziunea căpitanului austriac Franz Josef Sulzer*, în „Biserica Ortodoxă Română”, an. CXX, 2002, nr. 1-6, p. 506-553;
21. Idem, *Viața bisericească în Moldova la sfârșitul secolului al XVIII-lea, descrisă de medicul sibian Andreas Wolf*, în *Teologie și Viață*, an. XI (LXXVII), Iași, 2001, nr. 812, p. 73-91.

8.2 Seminar / laborator / proiect	Nr. ore	Metode de predare	Observații
1. Începuturile lutheranismului în Transilvania	1	La stabilirea temelor de seminar se va indica o minimă bibliografie accesibilă fiecărui student, insistându-se pe descoperirea altor surse bibliografice. Prezentarea lucrării de seminar (în baza unei programări) este obligatorie. Nerespectarea acestei cerințe atrage după sine excluderea de la examenul semestrial.	
2. Începuturile calvinismului în Transilvania	1		
3. Domnitorul Ștefan cel Mare și Sfânt	1		
4. Viața și activitatea Mitropolitului Petru Movilă. Sinodul de la Iași. Mărturisirea de credință	1		
5. Mitropolitul Antim Ivireanul	1		
6. Mitropolitul Dosoftei al Moldovei	1		
7. Mitropolii Ilie Iorest și Simion Ștefan	1		
8. Mitropolitul Sava Brancovici	1		
9. Cauzele Uniației în Transilvania	1		
10. Lupta pentru apărarea Ortodoxiei în Transilvania secolului al XVIII-lea	1		
11. Episcopul Iosif Mărturisitorul din Maramureș	1		
12. Episcopul unit Inochentie Micu	1		
13. Viața și activitatea Sfântului Visarion Sarai	1		
14. Școala ardeleană	1		
Total ore:	14		

Bibliografie:

1. ALBU ALIN, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române. Evenimente, personalități, instituții*, Alba Iulia, Reîntregirea, 2013;
2. ALBU ALIN, *Protopopul Simion Stoica de Alba Iulia - colaborator al lui Sofronie de la Cioara și apărător al Ortodoxiei* – în „Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Theologia Orthodoxa”, Anul LIII, nr. 2/2008, p. 73-83;
3. ALBU ALIN, *Protopopul Nicolae Rațiu, figură remarcabilă a Bălgradului de la sfârșitul secolului al XVIII-lea* – în „Annales Universitatis Apulensis”, Series Theologica, 3/2003, Alba Iulia, 2003, p. 131-138;

4. ALBU ALIN, *Viziunea lui Silviu Dragomir asupra unirii religioase din Transilvania (I)* – în „Altarul Reîntregirii”, revista Facultății de Teologie Ortodoxă din Alba Iulia, Serie nouă, Anul IX, Nr. 2, iul.-dec., 2004, p. 177-199;
5. ALBU ALIN, *Politica bisericească a Vienei în Transilvania la jumătatea secolului al XVIII-lea între dogmă politică și toleranță confesională*, în „Altarul Reîntregirii”, Anul XI, Nr. 2, mai-august, 2006, p. 123-141;
6. ALBU ALIN, *Orthodoxy and Greek-Catholicity in Transylvania – guide marks of the evolution of the Romanian Church in a three century history*, in Present relationship between the orthodox and the greek-catholics in Romania, synthesis drafted by the Metropolitan See of Cluj, Alba, Crișana and Maramureș, Cluj-Napoca, Renașterea Publishing House, 2006, p. 4-12;
7. ALBU ALIN, *Descălul Ioan al Bălgradului – o angajare în reafirmarea Ortodoxiei transilvănene și în promovarea școlii românești (secolul al XVIII-lea)*, în „Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Theologia Orthodoxa”, Anul LII, nr. 2/2007, p. 243-248;
8. ALBU ALIN, *Protopopul Vasile de Alba Iulia și implicarea lui în primele două tentative de revenire la Ortodoxie după Unirea cu Biserica Romei (1707, 1711)*, în „Anuarul Facultății de Teologie din Cluj-Napoca, 2006-2007”, Cluj-Napoca, Editura Renașterea, 2008, p. 221-234;
9. BLAGA LUCIAN, *Gândirea românească în Transilvania în secolul al XVIII-lea*, Ediție îngrijită de George Ivașcu, București, Editura Științifică, 1966. Buzalic, Alexandru, *Unirea cu Roma în viziunea teologiei greco-catolice*, în „Annales Universitatis Apulensis”, Stiftung „Pro Oriente” Wien, Series Historica, volumul 9/II, 2000;
10. CÂMPEANU REMUS, *Între patimă și luciditate. Opinii istoriografice critice privind unirea religioasă a românilor ardeleni*, în „300 de ani de la Unirea Bisericii Românești din Transilvania cu Biserica Romei: actele colocviului Internațional din 23-25 noiembrie 2000”, Cluj Napoca, Presa Universitară Clujană, 2000;
11. CUCERZAN EUGEN S., *Biserică și națiune. Trei secole de la înființarea Bisericii Române unite cu Roma. Istorie și actualitate*, ClujNapoca, Editura Napoca Star, 2000;
12. DRAGOMIR SILVIU, *Istoria dezrobirii religioase a românilor din Ardeal în secolul XVIII*, vol. I, Ediție îngrijită, studiu introductiv și note de arhimandrit Emanuil Rus, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2002, p. 65;
13. DRAGOMIR SILVIU, *Românii din Transilvania și Unirea cu Biserica Romei. Documente apocrife privitoare la începuturile unirii cu catolicismul roman (1697-1701)*, în Biserica Ortodoxă Română, nr. 9-10, sept.-oct. 1962;
14. DUMITRIU-SNAGOV I., *Românii în arhivele Romei (secolul XVIII)*, București, Editura Cartea românească, 1973;
15. HITCHINS KEITH, *Mit și realitate în istoriografia românească*, București, Editura Enciclopedică, 1997;
16. HITCHINS KEITH, *Românii 1774-1866*, Ediția a II-a revăzută, traducere din engleză de George G. Potra și Delia Răzdolescu, București, Humanitas, 2004;
17. MIRON GRETA MONICA, *Unirea religioasă în istoriografia românească. I. (Școala Ardeleană)*, în „Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Historia”, volumul 38, 1993;
18. ***, *Orthodoxy and Greek-Catholicity in Transylvania – guide marks of the evolution of the Romanian Church in a three century history*, in Present relationship between the orthodox and the greek-catholics in Romania, synthesis drafted by the Metropolitan See of Cluj, Alba, Crișana and Maramureș, Cluj-Napoca, Renașterea Publishing House, 2006, p. 4-12;
19. PĂCURARIU MIRCEA, *Uniația în Transilvania în trecut și astăzi*, Editura Mitropoliei Ardealului, Sibiu, 1994;
20. PĂCURARIU MIRCEA, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. II, ediția a 3-a, Iași, Trinitas, 2006;
21. PĂCLIȘANU ZENOVIE, *Istoria Bisericii Române Unite*, partea I, 1697-1751, publicată de Octavian Bârlea sub formă de volum în „Perspective”, XVII (1994-1995), nr. 65-68, Munchen;
22. PRODAN D., *Supplex Libellus Valachorum*, București, Editura Științifică, 1967;
23. SĂSĂUJAN MIHAI, *Politica bisericească a Curții din Viena în Transilvania (1740-1761)*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2002;
24. SĂSĂUJAN MIHAI, *Habsburgii și Biserica Ortodoxă din Imperiul Austriac (1740-1761). Documente*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2003;
25. STĂNILOAE DUMITRU, *Uniatismul din Transilvania, încercare de dezmembrare a poporului român*, București, 1973.

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatorilor reprezentativi din domeniul aferent programului

Alcătuirea cursului de „Istorie Bisericii Ortodoxe Române” a avut în vedere adaptarea la cerințele actuale de istoriografie moderne, conținutul fiind în concordanță cu cel adoptat și în alte centre universitare din țară, disciplina oferind atât metode specifice de cercetare istorică, de corelare a informațiilor și integrare a lor în procesul de înțelegere a evoluției comunităților românești din trecut până în prezent, cât și conținuturi, informații concrete despre trecutul Bisericii Ortodoxe Române și istoria națională. Astfel, este facilitată înțelegerea prezentului și a profilului / identității românești, ca premisă pentru o integrare europeană veritabilă și pentru o exprimare coerentă a propriilor specificități și valori.

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 Metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	<ul style="list-style-type: none">Răspunsul la examen	Evaluare scrisă	60%
10.5 Seminar/Laborator /Proiect	Testarea periodică prin susținerea unei teme / lucrări de seminar	Evaluare orală	40%
10.6 Standard minim de performanță - cunoașterea personalităților și evenimentelor importante ale Bisericii Ortodoxe Române; - pentru nota 5 (cinci), studentul trebuie să cunoască elementele esențiale ale cursului evidențiate bold , <i>italic</i> , <u>underline</u> .			

Data completării:	Titulari	Titlu Prenume NUME	Semnătura
<i>01 iulie 2023</i>	Curs	Pr. lect. univ. dr. Claudiu POP	
	Seminar	Pr. asist. univ. dr. Marius Ioan SABOU	

Data avizării în Consiliul Departamentului SSUTA <i>10 iulie 2023</i>	Director Departament SSUTA, Conf. univ. dr. Adrian Vasile CHIRA
Data aprobării în Consiliul Facultății de Litere <i>13 iulie 2023</i>	Decan, Conf. univ. dr. habil. Mircea FARCAȘ